

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.211

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-1/14>

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

INFORMATION AS AN OBJECT OF CIVIL LAW: PHILOSOPHICAL AND LEGAL ASPECT

Гончарова А.В., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства

Сумський державний університет

Мурач Д.В., студент II курсу

*Навчально-науковий інститут права**Сумського державного університету*

Сучасний період розвитку цивілізації характеризується переходом від індустріального суспільства до суспільства інформаційного через інформатизацію всіх сфер і напрямів діяльності. Термін «інформація» як суто філософська категорія все більшою мірою набуває політичне, економічне і юридичне значення. Це зумовлено насамперед істотним зростанням впливу інформаційної сфери на життя суспільства.

Сучасні інформаційні технології, засоби інформатизації, телекомунікації і зв'язку все активніше входять у наше життя. Інформаційна індустрія на цей час є найбільш динамічною галуззю світової економіки, привабливою сферою вкладення капіталів. Інформація стає реальною, майже фізично відчутною силою, а інформаційні ресурси набувають таке значення для держави, як природні, фінансові, трудові та інші, які становлять його потенціал. Інформаційний вплив на державу, суспільство, громадян вже сьогодні більш ефективніше і економічно обґрунтований, ніж політичний, економічний і навіть військовий.

Нове співвідношення ключових понять інформації та реальності знаходить своє відображення в тому числі і в праві, яке довгий час сприймало «тілесність» як синонім слова «реальність». Передусім слід звернути увагу на втрату деякими звично «тілесними» об'єктами прав якостей «тілесності» або «реальності». Гроші та цінні папери, попри їх початково знакову природу, спочатку мали тілесне втілення на матеріальних носіях, але тепер ми все частіше маємо справу з оборотом безготівкових грошей і бездокументарних цінних паперів, які не мають «тілесних» носіїв. Об'єкти нерухомості отримують ідентифікацію не тільки за рахунок просторових меж, але і за рахунок фіксації відомостей про них в єдиному державному реєстрі прав на нерухоме майно та угод з ним. Книги реєстрації актів цивільного стану, єдиний державний реєстр юридичних осіб та індивідуальних підприємців містять дані про суб'єктів прав. Ідентифікація суб'єктів і деяких об'єктів цивільних прав відбувається за допомогою закріплених відомостей або інформації, а в деяких випадках інформація є єдиним способом такої ідентифікації.

Ключові слова: поняття «інформація», інформація в цивільно-правових відносинах, інформація як об'єкт цивільного права, систематизація інформації, філософія права, цивільне право.

The modern period of civilization is characterized by the transition from an industrial society to an information society through the informatization of all spheres and activities. The term "information" as a purely philosophical category is increasingly gaining political, economic and legal significance. This is primarily due to the significant increase in the impact of the information sphere on society.

Modern information technologies, means of informatization, telecommunications and communication are increasingly entering our lives. The information industry is currently the most dynamic sector of the world economy, an attractive area of investment. Information becomes a real, almost physically tangible force, and information resources acquire such importance for the state as natural, financial, labor and others, which constitute its potential. Information influence on the state, society, citizens is already more effective and economically justified than political, economic and even military.

The new relationship between the key concepts of information and reality is reflected, including in law, which has long perceived "corporeality" as a synonym for the word "reality". First of all, one should pay attention to the loss of some rights of the qualities of "corporeality" or "reality" by some habitually "corporeal" objects. Money and securities, despite their initially symbolic nature, were originally embodied on physical media, but now we are increasingly dealing with the circulation of non-cash money and uncertificated securities that do not have "physical" media. Real estate objects are identified not only due to spatial boundaries, but also due to the fixation of information about them in the unified state register of rights to immovable property and agreements with it. The books of registration of civil status acts, the unified state register of legal entities and individual entrepreneurs contain data on the subjects of rights. Identification of subjects and some objects of civil rights is carried out by means of fixed information or information, and in some cases information is the only way of such identification.

Key words: concept of "information", information in civil law relations, information as an object of civil law, systematization of information, philosophy of law, civil law.

Постановка проблеми. Інформація є важливим елементом у житті людини, суспільства та всієї держави загалом. Встановлення верховенства права неможливе без належного визначення статусу інформації, її природи, правового порядку та належної ретельності. Регулювання порядку доступу до інформації, меж використання та захисту приватних та громадських інтересів з порушенням встановленого порядку прийому та розповсюдження інформації є актуальним питанням вітчизняного законодавства. Сьогодні інформація сприймається як трансдис-

циплінарна категорія і тому потребує відповідного дослідження. Генезис дефініції інформації бере свій початок у матеріалістичному та езотеричному складниках з виокремленням особливого ціннісного характеру. Це дає привід щодо детального вивчення інформації як об'єкта права, з повноцінним аналізом авторського та інформаційного права. Навіть більше, виокремивши природу та поняття інформації, можна раціонально її систематизувати як універсальну категорію, що об'єднує цивільне, інформаційне та авторське право. Це дозволить у майбутньому

врегулювати відносини у сфері цивільного права в контексті використання інформації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми визначення дефініції «інформація» висвітлили та досліджували у своїх працях К.Ю. Головкаха, А.В. Антонов та інші. Вивченню інформації та висвітленню її у правовій площині займалися такі вчені, як К.І. Беляков, О.В. Харченко, С.Л. Ємельянов та інші.

Метою статті є огляд й упорядкування сформованих за визначеними критеріями у доктрині цивільного права напрямів та підходів до визначення поняття «інформація» та подальше її систематизування.

Виклад основного матеріалу. У наш час технологічного прогресу інформаційний складник життя стає більш актуальним та значущим, а сама інформація займає лідерську позицію у сфері нематеріальних благ. Значущість інформації як об'єкта суспільних відносин зростала паралельно розвитку цивілізації загалом. При цьому автентичність самої інформації як об'єкту нематеріального світу поступово видозмінюється в сторону виокремлення її як повноцінного складника «матеріального» світу.

Поняття «інформація» походить від латинського слова. "Informatio" та має два основні значення: дія, в контексті надання форми щось матеріальне, а також передавати знання іншій людині. Обидва значення онтологічно та гносеологічно тісно пов'язані [1, с. 128]. Визначення такого поняття, як «інформація», характеризується конкретною категорією, в якій вона застосовується.

Вчений К.І. Беляков відводить категорії особливе значення та акцентує увагу на тому, що визначення вищезгаданої категорії, яка розглядається, залежить насамперед від конкретної галузі знань чи суспільного життя, у якій ведеться дослідження (предметна галузь суспільних відносин, організація управління соціальною системою тощо), а також характеру завдань, для яких вводиться це поняття [2, с. 12].

У юридичній категорії «інформація» є одним із найбільш спірних термінів права. Найбільше її практичне значення визначається у цивільному праві. Саме інформація, інформаційні відносини, інформаційні права відіграють нині найсуттєвішу роль у розвитку цивілістики [19, с. 58]. Цивільний Кодекс України (далі – ЦКУ) визначає інформацію як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [14]. Відповідно до ст. 177 ЦКУ об'єктом цивільних прав визнається, наряду з результатами робіт, послугами, результатами інтелектуальної, творчої діяльності та іншими матеріальними й нематеріальними благами визнається й інформація. Згідно зі статтею 178 ЦКУ норма щодо оборотоздатності об'єктів цивільних прав поширюється також на інформацію. Інформація (як і інші об'єкти цивільних прав) може відчуватись або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином.

У Законі України «Про інформацію» надається наступне визначення: «інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [13]. Але це не єдине в національному законодавстві визначення «інформації». Акцентуємо увагу на тому, що в Законі України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», що втратив чинність 27.02.2020 року, було зазначено: «інформація – відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості» [20]. Це визначення характеризує

інформацію більше як товар, наголошуючи на матеріальному характері самої інформації для використання її в суспільстві. У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції створення Єдиної державної автоматизованої паспортної системи», що втратила чинність, зазначалося, що інформація – це сукупність відомостей, знань і повідомлень про об'єкти, явища і процеси [21]. Подібне визначення характеризує інформацію більше як категорію знань, ніж як об'єкт цивільно-правових відносин.

Для того, щоб більш об'єктивно виокремити узагальнене поняття інформації, нам необхідно зробити аналіз різних категорій та виокремити ті, що у відношенні суспільного використання мають спільні ознаки з цивілістикою.

Гносеологічний підхід дозволяє виокремити деформацію пізнання та бачення світу як окремий аспект для визначення конкретної категорії в тій чи іншій сфері [17 с. 197]. Інформація також може розумітися як усунення невизначеності (ентропії) [3]; зменшувана, знята невизначеність як результат одержання повідомлення [4]. У такій смисловій формі термін «інформація» напряму пов'язаний з поняттям «ентропія», що визначається кількісною характеристикою інформації як ступеня невизначеності стану системи, що знімається при отриманні інформації. Ця теорія була вперше введена К. Шенноном [5], який є основоположником класичної теорії інформації, відповідно до якої кількість інформації вимірюється зменшенням (зміною) невизначеності стану системи [6].

Екзистенційно антропологічна традиція інтерпретації істинності наукового знання ставить на чільне місце провідну роль суб'єктного діяльнісного начала в пізнанні і одночасно ставить питання про сутність істини, що не зводиться до адекватності як збігом образу і об'єкта. Згідно з цією традицією істина є характеристикою не тільки знання про об'єкт, але і значною мірою знання про суб'єкта. З цих позицій не може бути прийнято традиційне матеріалістичне визначення істини як адекватного відображення об'єкта пізнає суб'єктом, відтворення його таким, яким він існує сам по собі, поза і незалежно від людини та її свідомості. «Суб'єкт» творить «істину», перетворюючи об'єкт, себе і своє знання про світ та об'єкти» [18, с. 13–14]. Це дозволяє по-іншому констатувати одні й ті самі поняття в різних сферах. Навіть більше, цим можна пояснити те, що загальна дефініція поняття «інформація» відсутня, і немає універсального трактування цього терміну.

Загалом під час визначення терміну «інформація» автори більш корегують та інтерпретують його під сферу власної діяльності або інтересів. Таким чином, ми можемо дійти висновку, що для висунення максимально об'єктивного та незаангажованого визначення необхідно відійти від конкретної сфери. Тобто визначати інформацію як дані про щось. Більш практичне відображення її можна знайти, намагаючись уявити будь-яке явище відносно конкретної категорії чи системи відображення. Наприклад, інформація практичного характеру, така як інструкція до експлуатації виробу, теж вважатиметься повноцінною інформацією. При цьому ключовим моментом є неприв'язаність її до матеріального світу. Будь-яку пораду люди не сприймають як інформацію, але записана в книгу вона вже буде вважатися інтелектуальною власністю, тобто об'єктом цивільно-правових відносин. Але тільки суб'єкт, котрий володіє інформацією, може вирішувати матеріалізувати свої думки чи ні.

Гарним прикладом подібної концепції є твердження про найбільшу цінність саме ідеї перед конкретним матеріальним благом. Але тут ми бачимо незбіг у відповідності концепції матеріалізму. Досить гарно у своїй праці наводить аргументування О.В. Харченко: «Важливим для нашого предмета дослідження є розуміння того, що інформація на носії, але не носій з інформацією, є споживчою цінністю, тобто саме інформація на носії, але не носій із

інформацією, є товаром – предметом купівлі-продажу» [7, с. 120].

К. Димов розмірковує про сучасне інформаційне коло суб'єктів наголошуючи, що все більшого розповсюдження отримує продаж інформації взагалі без будь-якого матеріального носія, що доводить можливість та необхідність абстрагування від речової оболонки, коли йде мова про такий товар як «інформація» [8, с. 187].

Але тут постає питання щодо відповідності умовних позначень до ще нереалізованих ідей, думок. Знакова форма передбачає фіксацію та передачу інформації так званими «знаками». Знак являє собою матеріальний об'єкт (явище, властивість, дія тощо), що сприймається чуттєво та зазвичай відрізняється від об'єкта, їм позначеного, що виступає в пізнанні і спілкуванні людей як представник, інформаційний замісник деякого предмета або сукупності предметів, їх властивостей або відносин і використовується для отримання, зберігання, перетворення і передачі повідомлення або компонентів повідомлень [9, с. 29]. Проте «знак» не можна вважати як інформацію в первинному її вигляді: він лише виступає як умовне позначення, допомагає завдяки використанню своєрідної системи позначок відобразити нематеріальне в об'єктивній реальності (мова, код тощо). Акцентуємо увагу на тому, що, аналізуючи вищесказане, ми можемо враховувати інформацію як об'єкт суспільних відносин в будь-якому її вигляді, який може бути відтвореним чи зрозумілим кимось. На нашу думку, саме такий підхід є актуальним для сьогодення і, скоріше за все, його значимість з плином часу буде тільки зростати.

Сьогодні в юридичній науці широкого закріплення знайшов антропоцентричний підхід, сутність якого полягає в отождоженні інформації з відомостями чи фактами, що теоретично можуть бути отримані та засвоєні, тобто перетворені на знання [10, с. 31]. Подібний підхід становить підґрунтя організаційно-правового захисту інформації. Т.О. Подковенко аргументує позитивну сторону антропоцентризму в праві таким чином: «...правова антропологія покликана надати праву «людського виміру», і це зумовлено як практичними, так і теоретичними потребами. І ці дві групи факторів мають в своїй основі одне і те ж джерело – право суб'єктивної, індивідуальної свободи, що виступає одним із фундаментальних принципів сучасного суспільства» [11, с. 24]. Ми визначаємо цей принцип як один із основоположних принципів юриспруденції загалом, адже саме він закладає фундамент на гуманістичне спрямування функцій права, тобто основних напрямів впливу на суспільні відносини і поведінку людей, що дозволяють дати узагальнювальну характеристику «роботи» юридичних норм [12, с. 337].

Аргументом у виокремленні дефініції інформації у цивілістиці може виступати її цінність. Цінність інформації вираховується її практичним застосуванням або незамінністю. Характерним елементом такого застосування є категорія ідеї.

У філософському енциклопедичному словнику НАН України поняття «ідея» тлумачать як форму осягнення дійсності в думці, яка включає усвідомлення мети і способи подальшого пізнання й перетворення світу. За своєю логічною структурою вона є видом поняття. Відмінність ідеї від звичайного поняття полягає в тому, що вона поєднує в собі об'єктивне знання про дійсність і суб'єктивну мету, спрямовану на зміну дійсності. Гегель вбачає в ідеї об'єктивну істину і водночас істинне буття; щось істинне лише остільки, оскільки воно є Ідея. Найбільшу повноту і конкретність має абсолютна Ідея, котра являє собою тотожність суб'єктивного і об'єктивного. Ідея є дієвим чинником у створенні раніше не існуючих форм реальності, відіграє важливу синтезуючу й евристичну роль у науці і мистецтві. Специфічним видам діяльності відповідають своєрідні за змістом і спрямованістю ідеї: науко-

вій – пізнавальні, суспільній – політичні, філософські, моральні, релігійні, художні тощо. В сукупності вони концептуально виражають картину духовного життя суспільства, наявні в ньому ідеологію і світогляд. У сучасному філософському мисленні поширеним є тлумачення саме ідеї як начала внутрішнього конструювання системних утворень [15, с. 236–237].

Причому саме через першооснову інформації та ідеї у матеріалізації замислу головною цінністю в суспільних відносинах, на нашу думку, виступає ідеалізована інформація, тобто та, що має якийсь сенс застосування чи просто існування, причому як матеріалізована, так і нематеріалізована. Сама ж категорія «ідея» робить будь-яку інформацію цінною. При цьому варто зазначити, що неможливо точно прорахувати потенціал тієї чи іншої задумки, що зводить все до того, що за своєю суттю ідея становить більш цінний матеріал, ніж просто інформація. Саме тому наголошуємо, що приватна інформація не повинна бути безідейною або ж погано розвинutoю. Так ми унеможливімо різні конфліктні ситуації, що стосуються авторського права, та розширяємо його у вимірі цивілістики.

Казуалістичний підхід у визначенні тих рамок «ідейної» інформації дозволяє визначити, що саме здатність прорахувати тією чи іншою системою знаків інформацію та визначити рівень її «унікальності» та доробленості і є тими показниками, що будуть визначати, чи можуть якісь рандомізовані дані вважатися повноцінною інформацією. Антропоцентризм у цьому разі надає категорії «інформація» більш раціонального та прагматичного характеру.

Найбільш об'єктивне значення, що відповідає концепції антропоцентризму, надається в «Угоді між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про взаємну допомогу між їх митними адміністраціями» від 07.12.2016 року: «Термін “інформація” означає дані в будь-якій формі, незалежно від того, чи були вони піддані обробці або аналізу, а також документи, звіти й інші повідомлення в будь-якій формі, включаючи їх електронні, завірени або засвідчені копії» [22]. Аналізуючи цей термін, ми можемо виокремити його серед всіх інших, бо лише в ньому акцентується увага на тому, чи має інформація довершений вигляд чи ні. Тобто інформація сприймається як все, що може взагалі сприйматися людським розумом. При цьому заперечним є те, що ще невідтворена інформація (думки, власні судження та ідеї, що не розголошені як об'єкт правовідносин в цивільному праві. Це твердження не має сенсу, адже, на нашу думку, неможливо довести приналежність ідеї чи думки, якщо вони не закріплені, навіть у недовершеному вигляді.

У Цивільному кодексі України [14] в статті 200 під час визначення поняття «інформація» йде перенаправлення на статтю 1 Закону України «Про інформацію», де її визначають як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. На нашу думку, подібне визначення не відповідає особливостям цивільного права як сфери права та не може більш точно визначати інформацію саме як об'єкт цивільно-правових відносин. З огляду на вищезазначене також існує нагальна необхідність врахувати невідповідність цього визначення до принципу правового антропоцентризму. Ця невизначеність полягає у дисгенезії легальної дефініції «інформація» стосовно її практичного вираження. Раніше нами зазначалося, наскільки важлива сама інформація, ніж її носій. Окремим аспектом є систематизація інформації в категорії цивільно-правових відносин.

У ст. 10 Закону України «Про інформацію» за змістом інформація поділяється на такі види:

– інформація про фізичну особу (персональні дані) – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована;

– інформація довідково-енциклопедичного характеру – систематизовані, документовані, публічно оголошені або іншим чином поширені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище;

– інформація про стан довкілля, або екологічна інформація – відомості про стан складників довкілля та його компоненти, у тому числі генетично модифіковані організми, і взаємодію між цими складниками; фактори, що впливають або можуть впливати на складові частини довкілля; стан здоров'я й безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури та споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складників довкілля;

– інформація про товар (роботу, послугу) – відомості та/або дані, які розкривають

– кількісні, якісні та інші характеристики товару (роботи, послуги);

– науково-технічна інформація – будь-які відомості та/або дані про вітчизняні й зарубіжні досягнення науки, техніки та виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої й громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;

– податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені чи отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності та необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України;

– правова інформація – будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення, боротьбу з ними та їх профілактику тощо;

– статистична інформація – документована інформація, яка дає кількісну характеристику масових явищ і процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства;

– соціологічна інформація – будь-які документовані відомості про ставлення до окремих осіб, подій, явищ, процесів, фактів тощо [13].

Слід зазначити, що через індивідуальні особливості кожного з вищеперелічених видів інформації їх правовий статус регламентується окремим нормативно-правовим актом [23, с. 242]. Проблема подібного розподілу інформації полягає у не підкріпленому раціональному параметру (параметру класифікації), тобто можна говорити про те, що подібна класифікація не має логічного закріплення. Виокремивши наше істотне розуміння інформації, ми можемо запропонувати власну систематизацію інформації як об'єкта цивільного права та цивільно-правових відносин.

На нашу думку, більш ефективною буде систематизація інформації на державну та приватну. Критерієм розподілу в цьому разі виступає принцип законності. Тобто державна інформація – це інформація, зміст якої повністю відповідає або принаймні не порушує встановлені законодавством України вимоги. Своєю чергою державна інформація, як і приватна, поділяється на інформацію з повним доступом та інформацію з обмеженим доступом. Уся інформація, що належить до державної з повним доступом, може бути вільно відчуватись або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином.

Державна інформація з обмеженим доступом може бути використана тільки повноправними суб'єктом на неї. Це може бути: лікарська таємниця, що є доступною тільки лікарю, інформація навчального характеру, що може бути доступною тим, хто є повноправним учнем певного навчального закладу або просто учасником навчального процесу, державна таємниця, що доступна лише уповноваженим органам та особам. Від державної інформації з повним (вільним) доступом вона відрізняється тим, що обмежена в праві на розповсюдження колом

суб'єктів взаємодії згідно з законодавством України. Державна інформація з вільним доступом є повністю необмеженою у використанні й розповсюдженні та знаходиться у вільному доступі для всіх громадян України. Наприклад, інформація про місцезнаходження певного товару у магазині, інформація про санітарні умови певного закладу (освіти, харчування тощо).

Приватна інформація – це інформація, що знаходиться в обмеженому доступі через суб'єктивне бажання його власника. Це можуть бути особисті факти або будь-які відомості особи, що не увійшли через волю їх власника в категорію державної. Характерними ознаками такої інформації є: неможливість для доступу, передачі або використання без дозволу на це від її власника, доступ до неї є обмеженим настільки наскільки цього бажає її власник, тощо. Дещо схоже пропонує Р.О. Стефанчук, а саме виділити новий вид інформації – особисту інформацію, розуміючи під правом особи на особисту інформацію можливість фізичної особи вимагати надання їй у доступній формі повної, достовірної та своєчасної інформації про саму фізичну особу, її особисті немайнові блага й стан, її особисті немайнові права та порядок їх здійснення й захисту, іншу інформацію про предмети, факти, події, явища та процеси в тому обсязі, у якому вона створює загрозу для особистої безпеки фізичної особи, а також можливість використовувати вказану інформацію задля задоволення власних інтересів і потреб [24, с. 471–473].

Приватна інформація може бути в обмеженому чи вільному доступі саме через бажання її власника. Прикладом такої інформації можуть виступати особисті таємниці, факти з життя, які особа не бажає виставляти, особиста, ще неопублікована творчість, ідеї тощо. Доволі значущим в нашому разі є встановлення межі. Встановлення балансу між публічними й приватними інтересами залежить від мети запровадження обмежень і її легітимності, а також від пропорційності здійснених обмежень та мети [25, с. 70]. Ми частково погоджуємося з Юрієм Заїкою, який зазначає, що до інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені такі відомості: про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися чи можуть статись і загрожують безпеці людей; про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, у тому числі харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти й культури населення тощо [23, с. 242].

Сьогодні в Законі України «Про інформацію» зазначено, що суб'єктами інформаційних відносин є: фізичні особи; юридичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень. Суб'єктами інформаційних відносин приватного типу можуть виступати лише фізичні особи та об'єднання громадян, а державних – фізичні особи, юридичні особи, об'єднання громадян та суб'єкти владних повноважень. Звужене коло суб'єктів приватного спектру інформаційних відносин пояснюється їх віддаленістю та ізоляцією від публічного права. Причому вся інформація, що підпадає під категорію приватної, може в будь-який момент за бажанням її власника та згідно з Законами України стати державною. Подібна технологія дозволить включити в сферу цивільно-правових відносин не лише суто цивілістичні категорії, а й знищити той абстрактний бар'єр, що виокремлює інформаційне, авторське та цивільне право, виокремлюючи інформацію як повноцінний об'єкт цивілістики.

Варто зазначити, що сьогодні вчені говорять про виокремлення окремого виду осіб в праві – електронних осіб. Виходячи з сьогоdnішнього розуміння подібної дефініції – ми можемо припустити, що подібна особа може виступати як суб'єктом, так і в об'єктом цивільного права. Оскільки по суті свідомість штучного інтелекту являє собою циф-

ровий код, а сам робот є творінням певного винахідника, то тут ми можемо говорити про наявність ознак, притаманних саме суб'єкту цивільно-правових відносин. Тут постає нова прагматична картина цивільних відносин, де об'єкт виступає в ролі суб'єкта, і навпаки. Оскільки сьогодні відомі випадки, коли роботи займають певні посади, виступають у суді та продукують інформацію (пишуть статті), то тут ми можемо говорити про категоріальне зближення таких галузей, як цивільне право та інформаційне право, адже методи правового регулювання суспільних відносин у цій сфері відтепер можуть повністю переосередитися або ж використовуватися з положень доктрини цивілістики. Інформаційне право – комплексна галузь права, множина правових норм, що визначає суспільні відносини стосовно інформації як суспільного ресурсу функціонування інформаційних систем з метою забезпечення задоволення потреб, інтересів людини, громадянина, соціальних спільнот, суспільства, держави, міжнародного співтовариства. Дослідження природи поняття «інформація» та інформації як об'єкту матеріального світу

дозволяє зробити висновок, що найбільше інформація може сприйматися саме як об'єкт цивільного права, адже має певний ряд специфічних ознак, що виокремлюють її для застосування у площині цивілістики.

Висновки. Отже, ми можемо дійти висновку, що інформація – це будь-які дані, що підлягають зчитуванню та мають у собі якийсь сенс. У правовому розумінні інформація виступає як об'єкт цивільного права та має свої характерні ознаки. Проаналізувавши вітчизняне законодавство, ми дійшли висновку, що запропонована легальна систематизація інформації не є академічною та не відповідає логічним принципам наукової розробки. Тому пропонуємо власну класифікацію інформації на державну та недержавну (приватну).

Державна інформація – це інформація, зміст якої повністю відповідає або принаймні не порушує встановлені Законодавством України вимоги. Ця інформація, як і приватна, поділяється на інформацію з повним доступом та інформацію з обмеженим доступом. Детальна характеристика цих видів інформації стане предметом майбутніх досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Capurro R. Past, present, and future of the concept of information. TripleC. 2009. № 7(2). Pp. 125-141. DOI: <https://doi.org/10.31269/triplec.v7i2.113>.
2. Беляков К. І. Інформація в праві: теорія і практика: монографія. ДНДІ М-ва внутріш. справ України. Київ : КВІЦ. 2006. 116 с.
3. Китаев А.В. Информация в системе факторов общественного производства : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.01. Ростов н/Д. 2007. 27 с
4. Философский словарь. За ред. И. Т. Фролов. 4-е издание. Москва : Политиздат, 1981. 445 с.
5. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетики. Москва : Иностранная литература. 1963. 830 с.
6. Гловкаха К.Ю. Підхід до визначення поняття «інформація». *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 215. С. 44–48.
7. Харенко О.В. Поняття «інформація» в юридичній науці та законодавстві України. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 3. С. 119–124.
8. Дымов К. Капитализм – система без будущего: критический анализ современного капитализма и тенденций его развития. Кн. 1. 2010. 851 с.
9. Антонов А.В. Информация: восприятие и понимание. Київ : Наук. Думка. 1988. 184 с.
10. Емельянов С.Л. Генезис понятия «информация» у законодавстві України в контексті проблеми її захисту. *Право і Безпека*. 2012. № 2. С. 29–33.
11. Подковенко Т.О. Принцип антропоцентризму в контексті сучасного праворозуміння. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2012. № 2. С. 21–25.
12. Сухонос В.В. Теорія держави і права: підручник. Суми : Університетська книга. 2014. 544 с.
13. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 року. № 2657-XII. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
14. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 року. № 435-IV. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
15. Філософський енциклопедичний словник НАН України. 2002, Київ: Арпус. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychniy_slovyk.pdf.
16. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року. № 3792-XII. Дата оновлення: 14.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
17. Демидов В. Как мы видим то, что видим. Москва : ЕЁ Медиа. 2011. 209 с.
18. Знаков В.В. Психология понимания: Проблемы и перспективы. Москва: Изд-во «Институт психологии РАН». 2005. 448 с
19. Кохановська О.В. Творчість, інтелектуальна творча діяльність, інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності: співвідношення. Сучасні проблеми приватного права: збірник наукових праць, присвячених 80-й річниці з дня народження Я.М. Шевченко. Київ : ВГО «Асоціація цивілістів України» ; Друкарня «Рута». 2012. С. 131–142.
20. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18.02.1992 року. № 2132-XII. Дата оновлення: 27.02.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-12#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
21. Про затвердження Концепції створення Єдиної державної автоматизованої паспортної системи: Постанова Кабінету Міністрів України 20.01.1997 року. № 40. Дата оновлення: 15.03.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
22. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про взаємну допомогу між їх митними адміністраціями: Міжнародний документ від 23.05.2016 року. Дата оновлення: 07.12.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-16#Text (дата звернення: 23.11.2020).
23. Заїка Ю., Скрипник В. Інформація в системі об'єктів цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 240–244.
24. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія; відп. ред. Я.М. Шевченко. Хмельницький : Вид-во Хмельницького ун-ту управління та права, 2007. 626 с.
25. Майданик Р.А. Развитие частного права Украины : монография. Київ : Алерта, 2016. 226 с.